
Marko Hakonen & Janne Tienari

Näköala fuusioon: Aalto-yliopisto, kampusmuutto ja identiteetit

---

Tiivistelmä

Vastaamme tässä artikkelissa kysymykseen siitä, miten akateemisten työntekijöiden paikkaan ja sosiaaliin ryhmiin kiinnittyneet identiteetit rakentuvat organisaation toimintojen keskittämiseen tähtäävässä muutossa, joka on osa yliopistojen fuusiota. Tämä on monimutkainen prosessi, jota avaamme Aalto-yliopiston toimintojen keskittämisen ja Aallon kauppakorkeakoulun Etu-Töölöstä Otaniemen kampukselle tapahtuneen muuton kautta. Aikaisempi tutkimus on kuvannut paikkaidentiteetin ja sosiaalisen identiteetin yhteyksiä ja vuorovaikutusta muuttuvassa – tässä fuusioprosessin ja kampusmuuton kokeneessa – organisaatiossa varsin rajoittuneesti. Tuomme ”näköalan” käsitteen avulla esiin identiteettien kerrostumisen ulottuvuuksia muutostilanteissa. Ydinlöydöksemme on, että paikka- ja ryhmäsidonnaiset identiteetit kietoutuvat toisiinsa ja kerrostuvat monimutkaisemmin kuin aikaisempi tutkimus on esittänyt. Väitämme, että ”näköala” eli ihmisten kontekstisidonnainen henkilöhistoria auttaa ymmärtämään näitä yhteyksiä. Tämä tuo uusia ulottuvuuksia akateemisten identiteettien tutkimukseen.

Johdanto

Tutkimuksemme kohteena on toimintojen keskittäminen ja muutto, jossa Aalto-yliopiston fuusioprosessin osana Aallon kauppakorkeakoulu (BIZ) siirrettiin Helsingin Etu-Töölöstä Espoon Otaniemen kampukselle helmikuussa 2019. Tarkastelemme kampusmuuttoa sen kohteena olleiden BIZ:n akateemisten työntekijöiden identiteettien rakentumisen näkökulmasta. Lähtökohtamme on, että akateeminen työ eli tutkimus, opetus ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen on murroksessa. Yliopistoja johdetaan myös Suomessa entistä tavoitteellisemmin ja niiden ”tuloksellisuutta” mitataan uusin tavoin (Aarrevaara ym. 2009; Kallio ym. 2016a). Akateemiset identiteetit ovat myllerryksessä (Lund & Tienari 2019), ja akateemisen työn tekijät näyttävät jakautuvan muutoksissa ”voittajiin” ja ”häviäjiin” (Ylijoki & Ursin 2013).

Tilojen muutot, joissa jonkin organisaation tai sen osan on siirryttävä toiseen ympäristöön, ovat melko tavallisia (Lahtinen ym. 2015; Ruohomäki ym. 2017). Niiden syitä ja seurauksia on kuitenkin tutkittu vähän identiteettien näkökulmasta (Rooney ym. 2010), erityisesti yliopistojen tapauksessa (Hancock & Spicer 2010). Pääosa muuttojen tutkimuksesta keskittyy muuhun kuin työympäristöön ja jättää muutoksen taustat ja syyt vähälle huomiolle (Hernández ym. 2007; Stedman 2002). Muutossa sosiaalinen ympäristö ei välttämättä muutu, mutta koska Aalto BIZ:n tapauksessa näin kävi, sovellamme sosiaalisen identiteetin käsitteistöä rinnakkain ja limittäin paikkaidentiteetin kanssa muuttoprosessissa rakentuvien identiteettien ymmärtämiseksi. Paikkaidentiteetti ilmaisee erilaisiin paikkoihin koettuja yhteyksiä ja niiden merkityksellisyyttä (Grey & O’Toole 2020; Proshansky ym. 1983). Sosiaalinen identiteetti taas viittaa siihen itsemäärityksen osaan, joka syntyy ryhmäjäsennyksiemme kautta (Tajfel & Turner 1979). Kumpikin identiteetin laji liittyy olennaisesti itsemääritykseen joko meille tärkeiden paikkojen tai ryhmien kautta. Tutkimuskysymyksemme on: miten paikkaan ja ryhmiin kiinnittyneet identiteetit rakentuvat organisaation toimintojen keskittämiseen tähtäävässä muutossa, joka on osa yliopistojen fuusiota?

Seuraavaksi luomme katsauksen identiteettien merkitykseen fuusioissa. Tämän jälkeen kerromme tutkimusaineistoistamme ja niiden analyysistä. Avaamme tutkimuksen kontekstin eli Aalto-yliopiston rakentumisen, esittelemme keskeiset löydöksemme ja esitämme lopuksi tutkimuksemme johtopäätökset.

Fuusio ja identiteetit

Fuusio on kahden tai useamman organisaation yhteenliittymä. Yliopistofuusioiden tutkimus on tuonut esille sen, miten näissä muutoshankkeissa tavoitellaan uusia strategisia avauksia ja entistä houkuttelevampia ”yliopistobrändejä” (Tienari ym. 2016). Fuusioissa tilamuutto on osa laajempaa muutosprosessia. Sosiaalisen identiteetin näkökulmasta fuusioiden onnistuminen edellyttää, että eri taustoista tulevat työntekijät jakavat uuden organisaation identiteetin, koska fuusiossa vanha organisaatio ja meidän tutkimuskohteessamme myös osa sen tiloista häviävät (Edwards ym. 2017; Tienari & Vaara 2016). Työntekijöiden identiteetin lähde, fuusiota edeltävä organisaatio, muuttuu yleensä prosessin edetessä. Työntekijöiden on fuusion onnistumiseksi hahmotettava sen jälkeinen organisaatio yhtenäisenä ryhmänä (ja paikoina), jolla on uusi identiteettinsä (Giessner ym. 2011). Ihmisten omat identiteetit muuttuvat kuitenkin yleensä hitaasti (Hakonen ym. 2015).

Tilamuuttoa tarkasteleva tutkimuksemme nojaa kahteen keskeiseen teoreettiseen käsitteeseen: 1) paikkaidentiteettiin (Twigger-Ross & Uzzell 1996) ja 2) sosiaaliseen identiteettiin (Tajfel & Turner 1979). Jokainen organisaatio koostuu ryhmistä, eikä sitä voi käsitellä ilman työntekijöitä. Paikkaidentiteetin ytimenä on, että yksilöt määrittävät itseään sen mukaan, missä he asuvat tai työskentelevät (Dixon & Durrheim 2000). Käsite ”paikan tuntu” (*sense of place*) auttaa ymmärtämään suhdettamme erilaisiin tiloihin ja paikkoihin; tila muuttuu paikaksi, kun annamme sille merkityksiä ja koemme sen merkitykselliseksi (Cresswell 2004). Paikkaidentiteetti on käsitteellisesti lähellä sosiaalista identiteettiä. Sosiaalisen identiteetin teorian mukaan koetut ryhmäjäsennytemme määrittävät sosiaalista identiteettiämme (Haslam 2004; Tajfel & Turner 1979). Sosiaalinen identiteetti puolestaan on osa minäkuvaamme, joka rakentuu koetuista yhteyksistä ryhmiin ja niiden merkityksellisyyteen. Fuusio-tutkimuksessa on painotettu uuteen organisaatioon identifioitumisen merkitystä keskeisenä yhdistymiseen ja yhdentymisen onnistumiseen vaikuttavana tekijänä (Edwards ym. 2017; Gleibs ym. 2008). Tässä artikkelissa käsittelemme kuitenkin tätä organisaatiotason identiteettiä vain yhtenä monista identiteetin muodoista ja kerrostumista. Se on strategisesti johdettua, ja sen yhteydet yksilöiden sosiaalisiin identiteetteihin voivat jäädä häilyväisiksi (Cornelissen ym. 2007).

Paikkaidentiteettiin liittyvät tutkimukset esimerkiksi organisaatio- ja liikkeenjohtotutkimuksen alueella soveltavat usein sosiaalisen identiteetin selitysmalleja

(Elsbach 2003). Rooney ja kumppanit (2010) esittävät, että muutostilanteissa sekä sosiaalinen identiteetti että paikkaidentiteetti muuttuvat. Oleellista on ymmärtää, että fuusioissa syntyy uusi kokonaisuus. Fuusion eri osapuolilla on omat historiansa ja niiden työntekijöillä tunnesiteitä aikaisempiin organisaatioihin ja niiden ryhmiin sekä paikkoihin, joihin he ovat kuuluneet ja joissa he ovat työskennelleet. Uuden ja yhteisen organisaation identiteetin muodostuminen on tässä keskeistä (esim. Gleibs ym. 2008). Tarkoitamme organisaatioidentiteetin käsitteellä (sosiaalisen identiteetin tutkimuksen perinnettä laajentaen) sitä, missä määrin yksilö määrittelee osan itsestään organisaation jäsenyyden (fyysisten tilojen ja sosiaalisten ryhmien) kautta (Dixon & Durrheim 2000; Edwards ym. 2017).

Työelämän tutkimus on Suomessa tarkastellut tilamuuttoa, joita tehdään monenlaisten haasteiden edessä. Organisaatioiden jäsenet joutuvat uudenlaisten tilanteiden eteen. Esimerkiksi muutto monitilatoimistoon on yhden hengen huoneisiin tottu-neille merkittävä, ja se aiheuttaa tyypillisesti epävarmuutta ja huolta (Lahtinen ym. 2015). Tiloihin liittyvää muutosta onkin tarkasteltu paitsi toimivuuden myös hyvinvoinnin kannalta ja on havaittu, että muutoksen onnistumista edistävät johdon sitoutuminen, selkeät tavoitteet, aktiivinen viestintä ja henkilöstön osallistuminen (Ruohomäki ym. 2017). Myös monet yliopistot rakennuttavat näyttäviä rakennuksia ja uudenlaisia työtiloja, joiden ratkaisut vaikuttavat työntekijöiden rutiineihin ja käytänteisiin (Baldry & Barnes 2012; Hancock & Spicer 2010). Tilojen muutoksen yhteydet organisaation jäsenten identiteettien rakentumiseen ovat kuitenkin saaneet osakseen vähän huomiota.

Lund ja Tienari (2019) esittävät, että muutostilanteissa tunteet nousevat akateemisten identiteettien rakentumisessa keskeisesti esille. Tunteet voidaan ymmärtää voimavaroina, joita ihmiset ottavat käyttöönsä identiteettien rakentamisessa (Coupland ym. 2008). Ne auttavat meitä käsittelemään jännitteitä, joita koemme meille tarjottujen organisaation ”ideaalisten minäkuvien” ja oman itsemme välillä (Ahuja ym. 2019). Voimme kuvitella, että tunteet saavat samanlaisia merkityksiä yliopistofuusioissa ja niihin liittyvissä tilamuutoissa. Nämä ovat merkittäviä tapahtumia, sillä työelämä on useimmille meistä keskeinen osa arkea ja siten käsitystämme siitä, keitä olemme. Omaan organisaatioon ja sen tiloihin halutaan siksi yleensä liittää myönteisiä määreitä (esim. Haslam 2004). Vahva ja jaettu organisaation identiteetti ennustaakin muun muassa työmotivaatiota ja yhteistyötä raja-aitojen yli (Riketta 2005). Fuusiokokemusten tutkimus on osoittanut, että fuusion jälkeisellä

jaetulla organisaation identiteetillä on keskeinen merkitys fuusion menestyksessä ja etenkin fuusioituvien organisaatioiden työntekijöiden integroitumisessa uuteen organisaatioon (Cartwright & Cooper 1993; Teerikangas & Very 2006). Tutkimuksemme kampusmuutto on laajemman muutoksen eli yliopistofuusion osa, ja väitämme, että paikkaan liittyvillä ja sosiaalisilla identiteeteillä on siinä tärkeä merkitys.

Tutkimusmenetelmät

Vastaamme tutkimuskysymykseemme identiteeteistä 20 Aalto-yliopiston kauppa- korkeakoulun (BIZ) akateemisen työntekijän haastattelun analyysin pohjalta. Sen taustalla on dokumentaatioon tukeutuva historiallinen analyysi Aalto-fuusion taustoista ja etenemisestä. Haastattelut toteutettiin keväällä 2020. Haastateltaviksi valittiin tutkimusluvan perusteella Aalto BIZ:n antamalta listalta 20 akateemista työntekijää; eri-ikäisiä naisia ja miehiä eri tehtävistä ja eri laitoksilta. Emme ottaneet mukaan hallintoa, koska tiesimme fuusion alussa tehdyn kyselyn perusteella, että tutkimus- ja opetushenkilöstö eroaa vahvasti hallintohenkilöstöstä identiteetin rakentumisen suhteen. Haastattelut olivat puolistrukturoituja teemahaastatteluja (Kallio ym. 2016b). Teemoja olivat 1) haastateltavan tausta, 2) fuusio ja muu muuton tausta, 3) muuton havaitut tavoitteet ja niiden saavuttaminen, 4) muuton vastustus ja kannatus sekä niiden syyt, 5) suhde vanhoihin ja uusiin tiloihin ja paikkoihin sekä 6) suhde eri ryhmiin yliopistossa ja sen ulkopuolella. Haastattelut litteroitiin, ja ne analysoitiin Gioia-menetelmällä (Gioia ym. 2013).

Gioia-menetelmän tavoitteena on tuoda systemaattisuutta ja läpinäkyvyyttä aineistolähtöiseen laadulliseen analyysiin, mikä tekee mahdolliseksi teorianmuodostuksen (Gioia ym. 2013). Siinä edetään askeleittain niin, että ensimmäisenä koodataan tutkimuskysymyksen kannalta mielekkäät vastaukset (tässä haastatteluteemoihin liittyvät ja muut esiin nousevat asiat) vastaajan sanoin (esimerkiksi ”tärkein yhteys on minulle oma tutkimusryhmä ja seuraavaksi tärkein Töölö”). Toisessa vaiheessa nostetaan abstraktiotasoa ja tutkija tuo teoreettisia käsitteitä mukaan analyysiin (esimerkiksi ”identiteetti tarkoittaa vastaajalle 1. sosiaalista ryhmää ja 2. paikkaa”). Kolmannessa vaiheessa etsitään yhdistäviä teemoja (esimerkissämme se on identiteetti ja sen eri ulottuvuudet). Kun kaikki haastattelut on koodattu, tehdään koonti kaikista haastateltavista, teoreettisista käsitteistä ja

yhdistävistä teemoista. HavaitSIMME, että usein yksittäistä vastausta vastasi usea eri koodi ja että monia vastauksia yhdisti identiteettien kerrostuminen. Tutkimuksemme kerrostumisen käsitteeseen tuo sisältöä havainto sosiaaliseen ryhmään ja paikkaan kiinnittyneiden identiteettien asettumisesta samaan identiteettirakennelmaan.

Haastattelututkimuksemme pohjana on sen kontekstin analyysi, joka johti BIZ:n muuttoon Töölöstä Otaniemen kampukselle. Tältä osin aineistomme koostuu dokumenteista, raporteista ja tutkimuksista, jotka käsittelevät Aalto-yliopiston historiaa, syntyä ja kehitystä. Niiden pohjalta muodostimme seuraavassa esitettävän kuvauksen, josta käyvät ilmi tärkeimmät kampusmuuttoa edeltäneet tapahtumat ja kehityskulut. Keräsimme myös eri toimijoilta (mm. Aalto BIZ:n professoreilta) ja Aallon intranetistä ja johdolta dokumentteja, joiden avulla olemme muodostaneet käsityksen siitä, miten ”kampuskysymys” Aallossa kehkeytyi. Kaikkiaan tämä analyysi luo haastatteluihin perustuvalla tutkimuksella tapahtumayhteyden. Tutkimuksemme rakentuu näin kahden empiirisen aineiston analyysin varaan.

Aalto-fuusio

Suomen yliopistokenttä on murroksessa. Yliopistojen rahoitus-, johtamis- ja hallinnointitapa on muuttunut ja niiden asemoituminen yhteiskunnassa on määritelty uudelleen (Aarrevaara ym. 2009). Kehityskulku on maailmanlaajuinen. Puhutaan ”markkinoitumisesta”, jolla tarkoitetaan kilpailun ja yritysmaailman käytäntöjen yhä suurempaa vaikutusta yliopistojen toimintaan (Willmott 1995). Yliopistojen toimintatapoja ja suoriutumista seurataan, mitataan ja arvioidaan aiempaa enemmän ja tarkemmin (Sousa ym. 2010). Suomalaisille yliopistoille on myös luotu paineita uudistaa rakenteitaan ja toimintatapojaan niin, että ne tukevat ja kannustavat poikki- ja monitieteistä yhteistyötä. Taustalla on näkemys siitä, että yliopistojen tehtävä on tuottaa yhteiskuntaa ja taloutta palvelevia ”innovaatioita” sekä kouluttaa laaja-alaisia ja monitaitoisia opiskelijoita (Tienari ym. 2016). Suomen yliopistokentän rakenteellinen kehittäminen käynnistyi 1980- ja 1990-luvuilla, ja se sai 2000-luvulla muotoja, jotka korostavat yliopistojen välistä yhteistyötä (Välimaa 2007). Vuonna 2010 voimaan astunut yliopistolaki kiihdytti muutosta entisestään.

Teknillisen korkeakoulun (TKK), Helsingin kauppakorkeakoulun (HSE) ja Taide-teollisen korkeakoulun (TaiK) vuonna 2010 lainvoiman saanut fuusio on Suomen oloissa ainutlaatuinen. Fuusion taustalla oli poliittisten päättäjien, keskeisten yliopistovaikuttajien sekä ministeriöiden ja elinkeinoelämän päätöksentekijöiden jaettu näkemys siitä, että yhteiskunnan ”innovaatorakenteita” tulee kehittää kilpailukykyisemmiksi korkeatasoisen tutkimuksen ja monialaisen koulutuksen kautta (Granqvist & Gustafsson 2016). Aalto-yliopiston rakentamisesta syntyi julkisuudessa kuva Suomen yliopistokentän uudistamisen ”lippulaivana”, ja se sai osakseen monenlaista julkisuutta. Yksille se näyttäytyi innostavana visiona tulevaisuuden yliopistosta (ks. Aula ja Tienari 2011). Toisille se edusti yhteiskunnan voimavarojen tarpeetonta keskittämistä ja muiden yliopistojen näivettämistä (ks. Tomperi 2009). Aalto herätti alusta asti suuria tunteita.

Ajatus fuusiosta kiteytyy

Taideteollisen korkeakoulun rehtori, professori Yrjö Sotamaa esitti syyskuussa 2005 ensimmäisenä julkisesti ajatuksen TaiK:n, TKK:n ja HSE:n yhdistämisestä. Suomalaisen elinkeinoelämän edustajat tarttuivat siihen. Valtiovarainministeriön valtiosihteeri Raimo Sailaksen johtama työryhmä sai valtioneuvostolta syksyllä 2006 tehtäväkseen selvittää kolmen yliopiston yhteistyön syventämistä. Ryhmä esitti uudistusta kansallisten tutkimuksen ja opetuksen ydinalueiden valinnan, kansainvälisyyden lisäämisen, yliopistojen taloudellisen ja toiminnallisen itsenäisyyden vahvistamisen sekä tieteiden välisen yhteistyön ja ”poikkitieteellisyyden” kannustamisen avulla (Opetusministeriö 2007). Tavoitteiden saavuttaminen edellytti ryhmän mukaan ”dynaamisia ja joustavia institutionaalisia järjestelyjä, jotka ovat avoimia muutokselle ja uusille toimijoille”. TKK:n, HSE:n ja TaiK:n fuusio esitettiin erityisen keskeisenä järjestelynä.

Suomen uusi hallitus kirjasi fuusion toteuttamisen hallitusohjelmaansa huhtikuussa 2007. Opetusministeriö antoi marraskuussa 2007 ”toimeenpanokäskyn”, jonka myötä fuusion valmistelu siirtyi uuteen vaiheeseen. Yliopistofuusiota perusteltiin argumentein, jotka ottivat huomioon kunkin sidosryhmän intressit. Näiden avulla luotiin jaettu näkemys siitä, että fuusio on välttämätön edellytys yliopistolaitoksen rakenteelliselle kehittämiselle. Uuden yliopiston tavoite oli tulla kansainvälisesti tunnustetuksi ”huippuyliopistoksi” (Tienari ym. 2016).

Aalto muotoutuu

Nimi Aalto-korkeakoulu (sittemmin Aalto-yliopisto) julkistettiin toukokuussa 2008. Nimen kerrottiin olevan ”kunnianosoitus yhdelle kansainvälisesti tunnetuimmista suomalaisista, Alvar Aallolle”, ja se valittiin kuvaamaan ”uuden yliopiston ideaa, henkeä, arvomaailmaa ja pyrkimyksiä”. Aalto-korkeakoulusäätiölle (sittemmin Aalto-yliopistosäätiö) nimitettiin hallitus, johon valittiin uuden yliopiston ulkopuolisia jäseniä yritys- ja tiedemaailmasta. Säätiön hallitus valitsi rehtoriksi professori Tuula Teerin, joka toimi Kungliga tekniska högskolanin (KTH) vararehtorina Tukholmassa. Hän aloitti toimessaan huhtikuussa 2009.

Kesäkuussa 2009 Suomen eduskunta hyväksyi uuden yliopistolain, ja säätiön hallitus hyväksyi Aalto-yliopiston johtosäännön. Aallon uusi tunnus oli julkistettu jo keväällä. Uuden yliopiston rakentamisessa oli keskeistä eronteko entisiin yliopistoihin. Yliopiston nimi ja tunnus, säätiömuoto, hallitus ja rehtori edustivat kaikki tietoista irtiottoa vanhasta (Tienari ym. 2016). Virallisesti Aalto-yliopisto aloitti toimintansa vuoden 2010 alussa. Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulun englanninkielinen nimi muuttui vuonna 2012 ja lyhenteeksi vakiintui Aalto BIZ.

Aalto-yliopistossa otettiin vuodesta 2010 lähtien käyttöön akateemisten työntekijöiden uusi urajärjestelmä. Aaltoon rakennettiin yhdysvaltalaisen mallien mukainen *tenure track* -järjestelmä, jonka avulla nuorille lupaaville tutkijaopettajille tarjotaan etenemispolku vakinaiseen professuuriin asti. Huolellisen rekrytoinnin nähtiin Aalto-yliopiston johdossa olevan voimavarojen kohdentamisen ohella yksi yliopistojen tärkeimmistä keinoista toiminnan laadun ja kansainvälisen kilpailukyvyn parantamiseksi (Teeri 2010). Aallon urajärjestelmän taustalla on akateemisen työn kansainvälistyminen, joka tarkoittaa nykymallissa yhtäältä päämäärätietoisempaa tutkimustyötä ja julkaisutoimintaa. Toisaalta se Aallon tapauksessa tarkoittaa myös lisääntyvää akateemisen henkilöstön rekrytoinnin kansainvälistymistä. Myös BIZ:iin on rekrytoitu ihmisiä Aallon ja Suomen ulkopuolelta. Samalla monet ”pitkän linjan kaupplaiset” professorit ovat eläköityneet. BIZ:n akateemisen henkilöstön vaihtuvuus on viimeisen kymmenen vuoden aikana ollut merkittävää, samoin kuin tutkijoiden jakautuminen ”menestyjiin” ja niihin, joilla on vaikeuksia uusien menestyksen kriteerien kanssa (Herbert & Tienari 2013; ks. myös Ylijoki & Ursin 2013).

Aallon ”kampuskysymys” 2010–2019

Aalto-yliopiston lähtötilanteessa vuonna 2010 Teknillisen yliopiston kampus sijaitsi Espoon Otaniemessä, Helsingin kauppakorkeakoulun Etu-Töölössä ja Taideteollisen korkeakoulun Arabianrannassa. ”Kampuskysymyksen” kehkeytyminen auttaa ymmärtämään Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulun muuttoon liittyviä erilaisia kokemuksia ja näkemyksiä keväällä 2020.

Vastustaminen on turhaa

Aalto-yliopiston professorineuvosto otti tammikuussa 2016 kantaa uuden yliopiston ”kampuskysymykseen”. Neuvosto oli toteuttanut Aalto BIZ:n professorikunnan keskuudessa kyselyn, johon vastasi ”noin 90 prosenttia vakituisista professoreista ja enemmistö nuorista professoreista”. Viesti oli selvä. Toiminnan jatkaminen Töölössä sai 72 prosentin kannatuksen, kun Otaniemeen muuttoa kannatti 20 prosenttia vastanneista. Neuvoston mukaan ”merkille pantavaa on, että Töölön tuki on erityisen voimakasta nuorten Assistant Professoreiden ja ulkomaalaisten keskuudessa”. Professorineuvostolla oli huoli siitä, että ”kauppakorkeakoululla tulee myös tulevaisuudessa olla vahva oma identiteetti osana Aalto-yliopistoa, joka perustuu omien juurien tunnistamiseen ja niiden varaan rakentamiseen”.¹

Aalto-yliopiston professorineuvoston kannanotto oli turha. Aallon hallitus päätti huhtikuussa 2016, että kaikki yliopiston keskeiset toiminnot keskitetään Otaniemen kampukselle eli Teknillisen korkeakoulun entiselle pääkallopaikalle Espooseen. Näin ollen myös kauppakorkeakoulun oli määrä muuttaa pois Helsingin Etu-Töölöstä. Muutto toteutui lopulta helmikuussa 2019.

Aalto-yliopiston hallitus oli jo vuonna 2010 tehnyt päätöksen, joka ennakoii tulevaa. Se otti voimakkaasti kantaa Otaniemen kampuksen kehittämisen puolesta. Tätä edelsivät lyhyet verkkokeskustelut, joissa selvitettiin ”opiskelijoilta ja henkilöstöltä sekä yliopiston yhteistyökumppaneilta, millaiset tila- ja toimintaympäristöt tukevat parhaiten opiskelua, työntekoa ja Aalto-yliopiston strategisten tavoitteiden toteu-

---

1 Aalto BIZ:n professoreiden kannanotto kampuskysymykseen, 15.1.2016.

tumista”.² Töölössä oltiin huolestuneita siitä, että ”kauppakorkeakoulua ei ole kuunneltu kampusvalmisteluprosessissa”. Kauppakorkeakoulun piiristä muistutettiin, että uuden yliopiston alkuperäisessä ”visiossa mainitaan, että ’läsnäolo Helsingissä on tärkeää’. Nyt on aika pohtia sitä, mitä tämä voisi tarkoittaa.”³ Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulun johtoryhmä ilmaisi kantansa maaliskuussa 2011:

*Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulussa on keskusteltu perusteellisesti kampusvisiosta. Kampusvisiodokumentti on vailla taloudellista realismia, koska siitä puuttuvat investointilaskelmat ja konkreettiset suunnitelmat suurhankkeen rahoittamisesta. Kampusvisiodokumentti on myös ”ideologisesti” Otaniemi-väritteinen. Säädekirjan mukaan Aalto-yliopistolla voi olla kampuksia eri paikkakunnilla. Käsityksemme mukaan kaikkia yliopistomme toimintoja ei ole mahdollista, eikä tarkoituksenmukaista sijoittaa Otaniemeen. On huomattavasti realistisempaa rakentaa uutta kampusta osittain olemassa olevien kampusten pohjalta. ...Vain yhtä vaihtoehtoa tarjoava visiodokumentti ei voi toimia hallituksen kampusratkaisun pohjana.*⁴

Otaniemi on optimaalinen ratkaisu

Aalto-yliopiston ylimmän johdon materiaaleissa Otaniemen kampuksesta puhuttiin alusta asti ”optimaalisena ratkaisuna”, joka tekee yliopiston työntekijöiden ja sen eri sidosryhmien kohtaamiset mahdolliseksi.⁵ Rehtori Tuula Teerin esittelemän ja Aalto-yliopistosäätiön hallituksen hyväksymän ”kampusvision” ydin oli, että ”uudistettu Otaniemi on optimaalinen sijainti pääkaupunkiseudun kampukselle”. Aalto-yliopiston koko kandidaattiopetus siirtyikin vaiheittain Otaniemen kampukselle vuodesta 2013 alkaen. Otaniemen kampuksesta tuli yhä tärkeämpi osa Aallon strategista kehittämistä. Aallon virallinen puhe Otaniemen puolesta rakensi näin hyvin toisenlaista todellisuutta kuin BIZ:n piirissä tehtiin:

2 Aalto/Otaniemi 21 (Aalto-yliopiston teknillisen korkeakoulun henkilöstötiedote 17.6.2010).

3 Kampuskeskustelu Töölön kampuksella: ”Kysymyksiä, kommentteja, keskustelua”, 16.2.2011.

4 Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulun johtoryhmä, maaliskuu 2011.

5 Aalto Life Manual, Social Master Plan for Aalto Campus, 23.6.2011.

Toiveiden mukaisen vuorovaikutuksen ja toiminnan mahdollistavan toiminnallisen ja inspiroivan tutkimus- ja oppimisympäristön suunnitteleminen ja kehittäminen on keskeisessä asemassa autettaessa yliopistoa saavuttamaan tavoitteensa. Vuosina 2010–2011 käydyn mukaansa tempaavan yhteisökeskustelun seurauksena Aalto-yliopistolle päätettiin rakentaa yksi yhtenäinen pääkampus Espoon Otaniemeen.⁶

Puhe tilojen kustannustehokkuudesta sai huomiota, kun Aallon hallitus päätti ”tehostaa yliopiston tilankäyttöä neljänneksellä”. Kauppakorkeakoulu sai uuden dekaanin, kun aiemmin Hankenilla työskennellyt professori Ingmar Björkman valittiin tehtävään vuonna 2012. Uuden dekaanin johdolla Töölön kampuksella ryhdyttiin tekemään merkittäviä tilojen uudelleenjärjestelyjä. Tilankäyttöä tiivistettiin ja osasta tiloista luovuttiin kokonaan. Björkmanista tuli BIZ:n kampusmuuton puolestapuhuja.

Syksyllä 2013 Aallon Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulun muuton Arabianrannasta Otaniemeen mahdollistavan uuden rakennuksen arkkitehtuurikilpailun voittajaksi valittiin Versta Arkkitehtien kilpailuehdotus ”Väre”. Vuonna 2014 aloitettiin ”integroivan aluekehityksen prosessi Otaniemen kehittämiseksi”.⁷ Alkuvuodesta 2016 oli jo selvää, että Aallon uudet investoinnit kohdistuvat ainoastaan Otaniemen kampukselle.⁸ Marraskuusta 2015 helmikuuhun 2016 työskennellyt toimikunta esitti ehdotuksensa rehtori Tuula Teerille, joka puolestaan esitteli asian Aallon hallitukselle. Lopullinen päätös kaikkien yliopiston keskeisten toimintojen keskittämisestä Otaniemen kampukselle tehtiin huhtikuussa 2016.

Muutto toteutuu

Aalto-yliopistosäätiön hallitus päätti kesäkuussa 2016 rakentaa Aalto BIZ:lle oman rakennuksen osaksi Värettä Otaniemen kampuksen ytimeen. Tämän esitettiin mahdollistavan ”miljoonien eurojen säästöt”.⁹ Päätöksen toimeenpanoa ryhdyttiin valmistelemaan ja *Business 3.0* -hanke käynnistettiin joulukuussa 2016. Hanke esi-

---

6 Aalto-yliopiston strateginen kehittäminen, tammikuu 2012.

7 Aalto Inside, maaliskuu 2015.

8 BIZ Campus Options, Aalto-yliopiston vararehtori Ilkka Niemelä, 8.3.2016.

9 Aalto Business 3.0 -hankkeen yhteenveto, kesäkuu 2019.

tettiin käyttäjälähtöisenä, ja sen tavoitteena oli edesauttaa BIZ:n ”fyysistä ja henkistä muuttoa” Töölöstä Otaniemeen.¹⁰ Se jakautui osahankkeiksi, joiden toimintaan osallistui BIZ:n henkilöstöä ja opiskelijoita. Rakennustöiden etenemisestä, tilojen ja designin suunnittelusta ja muuttoprosessista viestittiin aktiivisesti. Avointen tilojen kerrottiin tekevän erilaiset kohtaamiset ja oppimisen mahdollisiksi. BIZ:n henkilöstö valmisteltiin näin muuttoon.

Uusi rakennus valmistui joulukuussa 2018, ja Aalto BIZ:n muutto Etu-Töölöstä Otaniemeen toteutui helmikuussa 2019. Välitön palaute uusista tiloista oli *Business 3.0* -hankkeen johdon mukaan innostunutta. Erään BIZ:n työntekijän kerrottiin huudahtaneen: ”Olen kohdannut enemmän kollegoita päivässä kuin ennen vuodessa!” Aalto-yliopiston verkkosivuilla iloittiin: ”Erinomainen oppimis- ja tutkimusympäristö vahvistaa Kauppakorkeakoulun kansainvälisesti merkittävää asemaa.”¹¹ Myös tiedotusvälineet uutisoivat muutosta myönteisesti. Yle kertoi tapahtuneesta otsikolla ”Historiallinen muutto: Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulu aloitti uusissa tiloissa Espoon Otaniemessä – katso kuvat näyttävästä kampukselta.”¹²

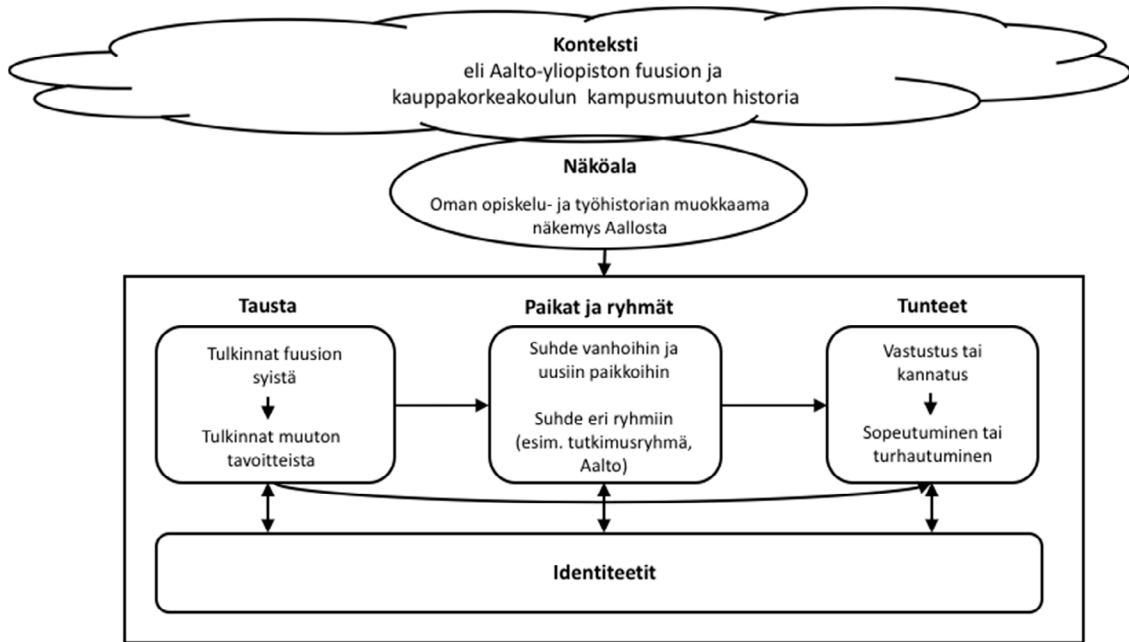
Haastattelututkimuksemme löydökset asettuvat yllä kuvattuun kontekstiin. Kuljetamme seuraavassa lukijaa löytämään näköalan keskeisen roolin ja identiteettien kerrostumisen ajatuksen. Paikkaidentiteetit ja sosiaaliset identiteetit rakentuvat tutkimuksemme mukaan neljän tekijän kautta, jotka ovat 1) näköala, 2) tausta, 3) paikat ja ryhmät sekä 4) tunteet. Kuviossa 1 esitetään eri tekijöiden suhteet ja niihin vaikuttava konteksti.

---

10 Aalto Business 3.0 -hankkeen yhteenveto, kesäkuu 2019.

11 <https://www.aalto.fi/fi/uutiset/kauppakorkeakoulu-muuttaa-otaniemen-kampukselle>; luettu 3.9.2020.

12 <https://yle.fi/uutiset/3-10653709>; luettu 3.9.2020.

Kuvio 1. Konteksti, identiteetit ja niihin liittyvät tekijät

Identiteettien rakentumisen tekijät Aalto BIZ:ssa

Näköala

Näköala viittaa haastateltavan opiskelu- ja työhistoriaan sekä entiseen ja nykyiseen asemaan Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulussa (BIZ) eli niihin tekijöihin, jotka ovat muokanneet hänen käsityksiään Aallosta. Näköala vaikuttaa kaikkiin muihin tekijöihin suoraan tai epäsuorasti. Usein laaja näköala löytyy kauppakorkeakoulussa pitkään työskennelleiltä kokeneilta professoreilta. Näköalaa voi kuitenkin laajentaa (tai supistaa) myös hyvin intensiivinen suhde BIZ:iin, vaikka työhistoria olisi lyhyt. Näköala muovaava identiteettiä. Suppea näköala on usein yhteydessä hyvin paikalliseen identiteettiin. Keskiössä ovat silloin oma tutkimusryhmä ja sen tilat. Tämä liittyy siihen, että sosiaaliset kontaktit ovat suhteellisen vähäisiä ja työn tekemisen paikoilla on itselle vähän merkitystä.

*Uudet sukupolvet ku tulee, ni se ehkä tulee luontaisesti, ei ihmiset enää ajattele kaup-
pista ja Töölöö ja muuta. Se on menneen talven lumia uusille sukupolville. Et se on mun
sukupolvelle ehkä vielä semmonen, joka siel saattaa taustalla vaikuttaa.*

*Mun työpiste oli Arkadiassa [rakennus osana Etu-Töölön kampusta] niin sitte jotenki
tuntu, että Aalto ja kauppi on yhtä kuin laitos. Ni nyt ku kävelee käytävillä ja näkee ne
kaikki, laitosten eri nimet ovissa, niin se on kyl tullu semmonen et mä oon osa tätä
isompaa kokonaisuutta.*

Ylemmässä esimerkissä näköala tulee esiin kokeneen haastateltavan pohtiessa uusia sukupolvia, joille vanha BIZ:in päärakennus ei edusta menetetyn kunnian päiviä. Alemmassa uusi tulokas pohtii samaa tematiikkaa. Kumpikin haastateltava nostaa esiin samankaltaisia ajatuksia identiteeteistä mutta eri näköalan kautta. Näköala korostuu niin monissa kohdissa yhdessä muiden tekijöiden kanssa, että palaamme siihen liittyviin tulkintoihimme tuonnempana. Tämä auttaa ymmärtämään, miten sosiaaliset ja paikkaan liittyvät identiteetit kietoutuvat toisiinsa.

Tausta

Kun näköala viittaa haastateltavien henkilöhistoriaan, taustalla tarkoitetaan tässä heidän tulkintojaan fuusion syistä sekä – usein näiden seurauksena syntyneitä – tulkintoja kampusmuuton tavoitteista. Tausta muodostaa haastateltavan fuusion mittaisen (tai sitä pidemmän tai lyhyemmän) tulkintakehyksen muuttoon. Se muokkaa suhdetta paikkoihin ja sosiaalsiin ryhmiin.

*Kun kauppi aikasemmin oli oma yliopisto ja autonominen, päätettiin kaikista asioista.
Sit tultiin osaks yliopistoa, jossa oli mun ymmärtääkseni aika hämärä kuva siitä, että
se on se yliopistotaso tai se on Otaniemi tai se pääkonttori.*

*Joo olen havainnu, kaikilla tasoilla ja henkilökohtasesti että muutenki, et tosiaa ei menny
kauaa, ku se ARTS:n proffa, joka ties et mä teen [tietynlaista tutkimusta], ni se tuli
kysyy et voitasko tehdä yhdessä.*

Vanhat ja uudet tilat sekä erilaiset Aallon alaryhmät (kuten BIZ ja laitos) näyttävät niille, joilla on selvä tulkinta fuusion syistä ja muuton tavoitteista, erityisesti

poikkitieteellisyydestä, paljon monimuotoisempina kuin vastaajille, joille tausta on vähemmän merkityksellinen.

Mun mielestä hirveen vahvasti yritettiin korostaa sitä Aalto-identiteettiä, että ku me ollaan nyt kuitenkin yks, ni meidän pitää olla myös yhdessä. Ja sitte kauheesti aina korostettiin sitä, että Aalto on monialainen: tiede ja tekniikka ja taide. Mut sit ku sä istut kauppiksen jossain, työhuoneessa, ni ei sitä tekniikkaa tai taidetta ees sisäistä, että se kuuluu tähän samaan yliopistoon. Niin se oli mun mielestä se muuton syy.

Tausta muokkaa identiteettejä, koska tulkintakehys antaa paikkaidentiteetille ja sosiaaliselle identiteetille historiallisen tapahtumayhteyden. Tämä näyttää toimivan myös toisinpäin: jos haastateltavalla on vahva Etu-Töölöön kiinnittyvä paikkaidentiteetti, hän harvoin pitää fuusion ja muuton tavoitteita perusteltuina, saati ”optimaalisina”.

Paikat ja ryhmät

Haastateltavien suhde vanhoihin ja uusiin paikkoihin sekä heidän suhteensa Aallon eri ryhmiin ovat keskeisiä identiteettien rakentumiselle. Ne, jotka kiinnittyivät Etu-Töölöön, omaan tutkimusryhmään tai BIZ:iin korostavat identiteetissään näitä.

Mä itekin suoraan sanottuna koin, että se identiteetti linkitty jotenki tosi vahvasti siihen Etu-Töölöön siihen päärakennukseen ja niihin muihin rakennuksiin, ja ku se koulu oli ollu siellä ja munki isä on käyny kauppakorkeakoulun ja näin. Niin sit tavallaan se Etu-Töölössä oleminen oli identiteetin kannalta tosi tärkeätä.

Muilla identiteetit näyttävät rakentuvan eri perustoille. Joillekin paikat ja ryhmät ovat neutraaleja esimerkiksi siksi, että akateeminen työ nähdään paikasta riippumattomana yksinäisenä julkaisuiden tuottamisena, josta Aallon urajärjestelmässä palkitaan. Vastaavasti vahva BIZ-identiteetti on usein yhteydessä siihen, että yliopistotaso koetaan vähemmän tärkeänä eikä tällöin olla erityisen kiinnostuneita vaikkapa uusista poikkitieteellisistä tutkimusavauksista.

No kyl se on tää oma laitos, tää parikymmentä ihmistä, jotka on tässä, mun ympärillä ja joiden kanssa mä sit töitä teen. Seuraava ”me” on sitte kauppakorkeekoulu. Et ei mulla semmosta Aalto-identiteettiä kyllä ole, että mä olisin erityisen ylpeä tai tyytyväinen kun mä luen vaikka ARTS:n tai tekniikan puolen tuloksista tai saavutuksista.

Ne, joille Otaniemen tilat ovat tärkeitä ja itselle sopivia, pitävät puolestaan muuttoa hyvänä ja kannatettavana asiana. He sanovat sopeutuneensa muuttoon hyvin. Heidän sosiaaliset ja paikkaan liittyvät identiteettinsä yhdistyvät Otaniemessä ja sen uusissa tiloissa.

Tunteet

Tunteet ovat muutoksessa aina läsnä, ja ne ovat tärkeitä identiteettien rakentumiselle. Muuton kannatus tai vastustus voi kummuta omasta historiasta (näköala), fuusioon ja muuton tavoitteisiin liittyvistä tulkinnoista (tausta) sekä eri paikkojen saamasta merkityksestä ja integroitumisesta erilaisiin ryhmiin (paikat ja ryhmät). Aineistomme tuotettiin noin vuosi muuton jälkeen. Haastateltavat kertoivat paljon alun kiihkeästä vastustuksesta ja viime aikojen sopeutumisesta. Tämä ei kuitenkaan näytä pätevän kaikkiin.

Koska identiteetti on vahvan tunnepitoinen linkki paikan tai ryhmän ja itsen välillä, on selvää, että identiteetti ja tunteet ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa. Yhtäältä vahvan Aalto-identiteetin rakentanut haastateltava ei yleensä vastustanut muuttoa ja sopeutui siihen, koska muutto koettiin Aallon ja itsen kannalta tärkeänä.

Tää muutto. Mä en oo koskaan ollu sitä vastaan ja mä luulen et siihen on pari syytä. Yks syy on se, että mä en ole henkeen ja vereen kauppiainen. Eli meil on ihmisiä, jotka on tehneet kandi- ja maisteriopinnot kauppiksessa ja väitöskirjan ja sitte on ehkä käyneet jossain muualla ja tulleet takasin kauppikseen, ja heil on hyvin vahva kauppias-identiteetti ja vastustus muuttoon.

Toisaalta vaikkapa Töölössä pitkään asunut ja sinne kiinnittynyt haastateltava tyypillisesti vastusti muuttoa kiihkeästi – ”henkeen ja vereen” – ja koki sen mitätöivän omaa Aalto-identiteettiään ja töölöläisyyttään.

Et oikeesti vastustettiin kuitenkin sitä fuusioo ja Aalloks muuttumista, ei ehkä niinkään sitä, että tullaan tänne ja muutetaan ja ollaan yhdellä kampuksella.

Tää on yks iso tekijä siinä oli että ne, jotka asuivat keskustassa Helsingissä, ni heil oli tällanen paikkaan sidottu haaste lähtee Otaniemeen.

Varsin laajasti jaettiin näkemys, että alun voimakkaasta vastustuksesta on ensimmäisen muuton jälkeisen vuoden aikana siirrytty kohti sopeutumista. Nykytilaa värittää jatkumo konkarien kiukusta enemmistön pieneen ärtymykseen uusien tilojen puutteita kohtaan ja sopeutumiseen.

Mut sit ku tää muutto tapahtu, ni kaikki meni kyl todella siis itse asiassa paljon paljon paremmin, ku mitä ois voinu ikinä aatellakaa. Mut sit henkisesti myös, että kyllä ne ihmiset sinne tuli, ja ku mehän muutettiin sillo vuos sitte helmikuussa, ni se ensimmäinen kevät, muutama kolme kuukautta siinä, ni sehän oli semmosta kuherruskuukautta.

Monimuotoisuuden ja ”toisin tekemisen” oli määrä muodostaa uuden Aallon organisaatioidentiteetin pohja. Seuraavassa pyrimme osoittamaan, että Aalto BIZ:n akateemisten työntekijöiden identiteettien rakentumisessa kampusmuuton tapauksessa näköalalla on keskeinen asema, ja se auttaa ymmärtämään erilaisia identiteettejä ja niiden monimutkaisuutta. Samalla nostamme esiin havaintomme ryhmä- ja paikkasidonnaisten identiteettien kerrostumisesta ja uuden organisaatioidentiteetin häilyvyydestä.

Identiteettien kerrostuminen ja näköalan merkitys

Identiteetit kerrostuivat aineistossamme paikkojen ja ryhmien suhteen. Vain noin puolelle haastatelluista tärkein sosiaalinen identiteetin lähde oli oma laitos tai tutkimusryhmä, siis lähin ja ”pienin” joukko itselle tärkeitä ihmisiä. Varsin harvalla haastatelluista näyttää lopulta olleen vahva BIZ-identiteetti. Näitä haastateltavia yhdisti pitkä historia Helsingin kauppakorkeakoulussa, ja he olivat niitä, joiden paikkaidentiteetti oli vahvimmin ankkuroitunut Etu-Töölöön. Vaikka monien kiukku oli laantunut, he vastustivat edelleen Aallon kampuksen muuttoa Otaniemeen. Esimerkiksi tällä tavoin sosiaalinen ja paikkaan ankkuroitunut identiteetti kerrostuivat

lomittain yhtä tärkeiksi. Tätä auttaa ymmärtämään jaettu näköala. Tämä tuli esiin jo identiteettien rakentumisen kontekstin kuvauksessa, jonka kolmea keskeistä tekijää käsittelemme seuraavaksi.

Ensiksi, näköalaa kaventaa omaan erityisosaamiseen keskittyvä kapea-alainen tieteen tekeminen. Tämä heijastuu Aalto-yliopiston asettamissa tenure track -professorien vaatimuksissa, jotka korostavat tieteenalakohtaisen, ”huippujulkaisuin” todistetun ja kansainvälisen tiedeyhteisön tunnustaman, osaamisen merkitystä (Herbert & Tienari 2013). Näköala linkittyy paikkaidentiteettiin myös siten, että kaikki professorit saivat Otaniemestä oman huoneen mutta muut eivät. Tämän huomautettiin joissain haastatteluissa korostavan vanhakantaista yliopistohierarkiaa. Siten sekä paikka- että sosiaaliset identiteetit voivat kiinnittyä organisaation valtarakenteisiin, jotka Aallon tapauksessa ovat edelleen varsin perinteisiä.

Toiseksi, strategia, jossa Aallon johto siirsi ensin kandidaattiopetuksen Otaniemeen ja puhui sitten voimakkaasti yhden kampuksen mallin ”optimaalisuuden” puolesta, voidaan nähdä vähittäisenä strategisena muutoksena, jonka myötä opettajien työ tehtiin hankalaksi Töölön ja Otaniemen välillä matkustelun takia. Näin saatiin muokattua näköalaa käytännön syistä alttiimmaksi muutolle. Haastatteluissa käy paikoin ilmi, että tämä sai monen näkemyksen muuttumaan. Muuttiko se varsinaisesti identiteettejä, jää arvailun varaan. Tulevassa tutkimuksessa on kuitenkin hyvä muistaa, että akateemiseen työhön liittyvät identiteetit voivat ainakin osin olla varsin pragmaattisia.

Kolmanneksi, kampuksesta lopulta päätettäessä vuonna 2016 Aalto BIZ:n professorikunnan enemmistö halusi kampuksen pysyvän Etu-Töölössä. Haastatteluisamme muutos vastustus näytti keskittyvän professorikuntaan ja sen konkareihin, joilla on enemmän näköalaa fuusioon ja muuttoon kuin vaikkapa väitöskirjantekijöillä tai juuri Aallon urajärjestelmään kiinnitetyillä. Muuttoa vastustavalla professorijoukolla oli ainakin lopullista muuttopäätöstä tehtäessä vahva Etu-Töölöön ankkuroituva paikkaidentiteetti. Mitä tälle tapahtui – haastatteluthan kertoivat sopeutumisesta muuton jälkeen – jää spekuloitavaksi. Haastatteluissamme näköala Töölöön ja Otaniemeen oli joka tapauksessa selvästi yhteydessä identiteetteihin ja niiden kerrostumiseen.

Ennen ku se muuttopäätös tehtiin, niin oli erittäin vahvaa vastustusta tälle hankkeelle tietyissä ryhmissä. Ja se on selvä, että siellä oli selkeä agenda, että vastustetaan ja yritetään eri tavoin saada aikaan lopullinen päätös, joka olis se, että jääddään Helsinkiin tai Töölön kampukselle. ...Tietysti henkilöt, jotka ovat pitkään olleet ensin ehkä opiskelijana ja sitten tohtoriopiskelijana, sitten työntekijänä Töölön kampuksella, niin kyllä se on osa sitä ehkä jopa, omaa identiteettiään, et mä oon töissä nyt kauppiksessa joka toimii täällä. Se on osa sitä, että mitä se kauppiks on.

Yllä haastateltava kuvaa arkkityyppistä muuton vastustajaa, joka on laajan näköalan urallaan saavuttanut professori, jolla on pitkä historia Etu-Töölön kampuksella. Alla puolestaan haastateltavan näköala luo Aalto-identiteettiä hänen professuurinsa erityisaseman ja Aalto-tason yhteistyön ja kontaktien kautta.

Siis kyl mä ihan selvästi aaltolainen oon. ...Täs on jonkun verran ollu tämmöstä, suhdetoimintaa, ja siel on yleensä ollu aina yliopiston johtoo mukana.

Joo mut nyt mä nään, plus se et ku mä teen nyt niin paljon yhteistyötä, siis et mä joudun tekemään tässä positiossa väkisinkin vähän niin kun jollain tavallaan Aalto-tasoisest, sil lail et mä en kato asioita vaan nyt kauppiksen näkökulmasta. ...Niin mä nään sen arvon mikä täs – ja hirvittävä potentiaali mikä tällä kampuksella nimenomaan on.

Kiinnostavia olivat myös ne haastateltavat, joille laitos, (kauppakorkea)koulu tai yliopisto – eli mahdollisesti merkittävät sosiaaliset ryhmät – eivät näyttäneet identiteetin kannalta olevan keskeisiä. Heillä identiteetin keskiössä oli jokin ulkopuolinen taho: oma ”alma mater” Aallon ja BIZ:n ulkopuolella tai globaali akateeminen yhteisö. Tässäkin selittäjänä on näköala eli perusopinnot, väittely tai ura jossain muualla kuin Aallossa tai kauppakorkeakoulussa.

Mä oon ite ollu aina semmonen yliopistoihminen, että mulle ei kauppakorkeakoulu oo se juttu vaan tämmönen idea tästä yliopistosta. Ja mä oon aina rakastanu yliopistoa ajatuksena jotenkin, et se vahvasti mulle semmonen identiteettimarkkeri.

Vain yksi haastateltava korosti omaa identiteettiään antamalla omalle sosiaaliselle ryhmälleen vahvan myönteisiä määreitä ja nimeämällä jonkin toisen ryhmän kil-

pailijaksi, joka pitää kukistaa (Van Leeuwen ym. 2003). Tosin myös tämä haastateltava lopulta kyseenalaisti tällaisen ajattelun:

Mut siis ajattele, että mul on mökillä, mun ...Y-yliopisto muki, jonka mä ostin varmaan sillon ku mä oon ollu siel, maisteriopiskelijan loppuaikaa tai ku mä just valmistuin, mä olin ylpee ku mul oli se muki. Ni mä, ku mä otan sen mukin, ni mä koen, et mä otan vihollisen. Se on ihan tyhmää.

Aalto-yliopiston toimintojen keskittämisen, kampusmuuton ja BIZ-identiteetin ”rikkomisen” vastustajat taistelivat Töölön itsenäisyyden, kunniakkaan historian ja vahvan paikka- ja BIZ-identiteetin puolesta. He kokivat muuton Aallon ylimmän johdon strategiaksi tuhota nämä itselleen tärkeät identiteetin rakennuspalikat osana synkkää fuusiota.

Et vanhassa mallissahan se oli niin, että me nyt sitte joskus tapeltiin kokouksessa päättämässä jostain asiasta. Oli selvä et tämä porukka nyt päättää nyt mitä tää, laitos tai tää koulu tai yliopisto, tekee. Nyt taas on sitte nii, et kukaa ei tiedä missä päätettiin. Jos kysyy, että kuka siitä päätti, kuka siit vastaa, kelt voi kysyy, niin sielt vaan tulee, että Aalto-yliopistosta on määrätty, että jotain tapahtuu. Ja sit ku yrittää päästä siihen, että kukas siitä päätti et onks se paperilla – ei oo. Keltä vois kysyy tästä – ei keltää voi kysyy. Se on sellanen musta laatikko siellä, josta vaan käsketään.

Yllä haastateltava korostaa Aallon johdon aikaisemmasta yliopistokulttuurista poikkeavaa tapaa käyttää keskitettyä valtaa. Kyse ei niinkään ole ”akateemisesta nostalgiasta” (Ylijoki 2005) vaan uusien valtarakenteiden ja toimenpiteiden vastustamisesta. Alla haastateltava puolestaan tuo esiin konkareiden uhon sekä kokemuksensa sen väistymisestä uusien sukupolvien tullessa professoreiksi.

Ykshän tässä nyt on tapahtunu aika vahvasti viimesen kymmenen vuoden aikana, on tietynlainen sukupolven vaihdos professorikunnassa. Eli monet näistä suurten sukupolvien professoreista on siirtyneet eläkkeelle, ja siellä kaikkein vahvinta vastarintaa. Sitte vastaavasti on tullu hyvin paljon uusia apulaisprofessoreita, jotka on palkattu Aalto-yliopistoon, ja Aalto-yliopiston kauppakorkeakouluun. Ja se on ollu yks asia, joka on muuttanu sitä demografiaa meillä, että siel on vaan väki vaihtunu aika paljon. ...Se on yks asia, joka on vaikuttanu siihen että, niille ihmisille ei oo niin väliä, ei oo sitä

merkitystä enää niin sillä, että onks tää nyt sitte Aalto vai tai siis tää kauppsidentiteetti ja sijainti.

Yhteenvetona voidaan todeta, että näköalalla on erityinen merkitys identiteettien rakentumisessa. Sillä on yhteys ilmiöön, jossa paikan ja sosiaalisten ryhmien pohjalta rakentuneet identiteetit eivät ole irrallisia vaan pikemminkin limittäin kerrostuneita akateemisten työntekijöiden kokemuksissa ja näkemyksissä. Nämä kerrostumiset voivat tapahtua eri tavoin.

Johtopäätökset

Vastaamme tässä artikkelissa kysymykseen siitä, miten paikkaan ja sosiaaliin ryhmiin kiinnittyneet identiteetit rakentuvat organisaation toimintojen keskittämiseen tähtäävässä muutossa, joka on osa yliopistojen fuusioprosessia. Aikaisempi tutkimus ei ole kuvannut paikkaidentiteetin ja sosiaalisen identiteetin yhteyksiä ja vuorovaikutusta muuttuvan – tässä tapauksessa fuusioituvan ja muuton läpikäyneen – organisaation kontekstissa. Rooney ja kollegoiden (2010) tutkimuksessa havaittiin, että paikkaidentiteetti oli muutostilanteissa vahvempi organisaation hierarkian alemmilla tasoilla, mutta myös sen murros oli raskaampi kuin ylempänä hierarkiassa. Heidän tutkimuksensa vihjaa hierarkiatasolla näköalaan tai sen osaan mutta jättää huomiotta löytämämme näköalan moninaisuuden ja sen merkityksen identiteettien kerrostumisessa. Yliopistojen akateemisten työntekijöiden ja heidän identiteettiensä tutkimuksessa taas sosiaaliset identiteetit ovat korostuneet paikkaidentiteettien kustannuksella (Lund & Tienari 2019; Ylijoki & Ursin 2013). Tilojen muuttoa koskevissa suomalaisissa työelämän tutkimuksissa on puolestaan harvemmin nostettu keskiöön työntekijöiden identiteetteihin liittyviä kysymyksiä (Lahtinen ym. 2015; Ruohomäki ym. 2017).

Näköalan käsitteen avulla olemme tuoneet esiin identiteettien kerrostumisen monet ulottuvuudet. Ydinlöydöksemme on, että paikka- ja ryhmäsidonnaiset (Dixon & Durrheim 2000; Haslam 2004) identiteetit voivat kietoutua toisiinsa eri tavoin. Rooney ja kollegoiden (2010) havainto siitä, että työntekijän asemalla organisaation hierarkiassa olisi suora yhteys paikkaan liittyviin kokemuksiin ja identiteettiin muutostilanteissa, ei saa tukea meidän löydöksistämme. Tutkimuksessamme tämä

näyttäytyi monimutkaisempaan kysymykseen. Lisäksi Aalto BIZ:n ”konkarit”, joilla oli pitkä näköala fuusioon ja kampusmuuttoon ja joille paikkaidentiteetin muutos-paineet osoittautuivat erityisen haasteellisiksi, toimivat yleensä akateemisen hierarkian ylemmillä tasoilla. Sosiaalisen identiteetin kirjallisuudessa taas on keskusteltu identiteettien ”fokuksesta” (Van Knippenberg & Van Schie 2000). Eri fokukset (esimerkiksi työryhmä tai organisaatio) nähdään erillisinä, ja ne aktivoituvat tullessaan näkyviksi ja merkityksellisiksi. Tutkimuksemme löydökset viittaavat kuitenkin siihen, että työntekijöillä voi samanaikaisesti olla aktiivisina ja selkeinä kerrostumina useita ryhmäjäsenyyksiä eli sosiaalisia identiteettejä ja merkityksellisiä suhteita paikkoihin eli paikkaidentiteettejä. Erilaiset tunteet, kuten ärtymys tai innostus, tarjosivat akateemisille työntekijöille voimavaroja, joiden avulla he rakensivat paikka- ja sosiaalisia identiteettejään kampusmuutossa, joka oli osa Aalto-fuusiota (Coupland ym. 2008). Ärtymyksen laantumisen voi olla yhteydessä paikka- ja sosiaalisten identiteettien välisten suhteiden muuttumiseen akateemisten työntekijöiden kokemuksissa.

Tutkimuksemme pohjalta voidaan todeta, että muuttuvien yliopistojen tutkimuksen tulisi ottaa huomioon paikkaidentiteettien merkitys osana akateemisten identiteettien rakentumisesta. Keskeinen löydöksemme on, että tärkeä selittäjä yksilöllisille identiteettirakenteille on näköala eli ihmisten kontekstisidonnainen henkilöhistoria, joka kietoutuu (tai on kietoutumatta) paikkoihin. Myös fuusioita ja muutosta käsittelevän tutkimuksen olisi tarpeen ottaa tämä ajatus huomioon. Paikkaidentiteettiin keskittyvissä tutkimuksissa taas olisi syytä tiedostaa organisaation muutokset, jotka auttavat ymmärtämään henkilöhistorioita ja niiden vaikutuksia identiteettien rakentumiseen. Myös suhteet paikkaidentiteetin ja organisaatioidentiteetin sekä ryhmäidentiteetin ja organisaatioidentiteetin välillä tarjoavat aiheita jatkotutkimuksille. Esimerkiksi Aalto-yliopiston kohdalla on kiinnostavaa kysyä, miten tärkeä Otaniemi ja siihen liittyvät identiteettitekijät lopulta ovat uuden yliopiston organisaatioidentiteetille.

Kiitokset

Kiitämme Työsuojelurahastoa, jonka rahoittama projekti ”Fuusio, toimintojen keskittäminen ja identiteetti: Case Aalto-yliopisto” (190370) mahdollisti tämän artikkelin aineistonkeruun ja kirjoittamisen.

Kirjoittajat

Marko Hakonen

FT, projektitutkija, Hanken Svenska handelshögskolan
sähköposti: marko.hakonen@hanken.fi

Janne Tienari

KTT, professori, Hanken Svenska handelshögskolan
sähköposti: janne.tienari@hanken.fi

Kirjallisuus

- Aarrevaara, T., Dobson, I. & Elander, C. (2009) Brave new world: Higher education reform in Finland. *Higher Education Management and Policy* 21 (2), 1–18. <https://doi.org/10.1787/17269822>
- Ahuja, S., Heizmann, H. & Clegg, S. (2019) Emotions and identity work: Emotions as discursive resources in the constitution of junior professionals’ identities. *Human Relations* 72 (5), 988–1009. <https://doi.org/10.1177/0018726718785719>
- Aula, H.-M. & Tienari, J. (2011) Becoming ‘world-class’? Reputation-building in a university merger. *Critical Perspectives on International Business* 7 (1), 7–29. <https://doi.org/10.1108/17422041111103813>
- Baldry, C. & Barnes, A. (2012) The open-plan academy: Space, control and the undermining of professional identity. *Work, Employment and Society* 26 (2), 228–245. <https://doi.org/10.1177/0950017011432917>
- Cartwright, S. & Cooper, C. (1993) The psychological impact of merger and acquisition on the individual: A study of building society managers. *Human Relations* 46 (3), 327–347. <https://doi.org/10.1177/001872679304600302>

- Cornelissen, J. P., Haslam, S. A. & Balmer, J. M. T.** (2007) Social identity, organizational identity and corporate identity: Towards an integrated understanding of processes, patternings and products. *British Journal of Management* 18(s1), S1–S16. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8551.2007.00522.x>
- Coupland, C., Brown, A. D., Daniels, K. & Humphreys, M.** (2008) Saying it with feeling: Analysing speakable emotions. *Human Relations* 61 (3), 327–353. <https://doi.org/10.1177/0018726708088997>
- Cresswell T.** (2004) *Place: A short introduction*. Oxford: Blackwell.
- Dixon, J. & Durrheim, K.** (2000) Displacing place-identity: A discursive approach to locating self and other. *British Journal of Social Psychology* 39 (1), 27–44. <https://doi.org/10.1348/014466600164318>
- Edwards, M., Lipponen, J., Edwards, T. & Hakonen, M.** (2017) Trajectories and antecedents of integration in mergers and acquisitions: A comparison of two longitudinal studies. *Human Relations* 70 (10), 1258–1290. <https://doi.org/10.1177/0018726716686169>
- Elsbach, K.** (2003) Relating physical environment to self-categorizations: Identity threat and affirmation in a non-territorial office space. *Administrative Science Quarterly* 48 (4), 622–654. <https://doi.org/10.2307/3556639>
- Giessner, S., Ullrich, J. & van Dick, R.** (2011) Social identity and corporate mergers. *Social and Personality Psychology Compass* 5 (6), 333–345. <https://doi.org/10.1111/j.1751-9004.2011.00357.x>
- Gioia, D., Corley, K. & Hamilton, A.** (2013) Seeking qualitative rigor in inductive research: Notes on the Gioia methodology. *Organizational Research Methods* 18 (1), 15–31. <https://doi.org/10.1177/1094428112452151>
- Gleibs, I., Mummendey, A. & Noack, P.** (2008) Predictors of change in post-merger identification during a merger process: A longitudinal study. *Journal of Personality and Social Psychology* 95 (5), 1095–1112. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.95.5.1095>
- Granqvist, N. & Gustafsson, R.** (2016) Temporal institutional work. *Academy of Management Journal* 59 (3), 1009–1035. <https://doi.org/10.5465/amj.2013.0416>
- Grey, C. & O'Toole, M.** (2020) The placing of identity and the identification of place: “Place-identity” in community lifeboating. *Journal of Management Inquiry* 29 (2), 206–219. <https://doi.org/10.1177/1056492618768696>

- Hakonen, M., Lipponen, J., Kaltiainen, J. & Kupiainen, O.-J.** (2015) Fuusiot henkilöstön näkökulmasta: Opas onnistuneeseen fuusioon ja case Helsingin sosiaali- ja terveystieteiden virasto. Helsingin yliopisto. Sosiaalitieteiden laitoksen julkaisuja 2015/17.
- Hancock, P. & Spicer, A.** (2010) Academic architecture and the constitution of the new model worker. *Culture and Organization* 17 (2), 91–105.
<https://doi.org/10.1080/14759551.2011.544885>
- Haslam, S.** (2004) *Psychology in organizations: The social identity approach.* (2nd ed.) Newbury Park: Sage.
- Herbert, A. & Tienari, J.** (2013) Transplanting tenure and the (re)construction of academic freedoms. *Studies in Higher Education* 38 (2), 157–173.
<https://doi.org/10.1080/03075079.2011.569707>
- Hernández, B., Hidalgo, M., Salazar-Laplace, M. & Hess, S.** (2007) Place attachment and place identity in natives and non-natives. *Journal of Environmental Psychology* 27 (4), 310–319. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2007.06.003>
- Kallio, K.-M., Kallio, T., Tienari, J. & Hyvönen, T.** (2016a) Ethos at stake: Performance management and academic work in universities. *Human Relations* 69 (3), 685–709. <https://doi.org/10.1177/0018726715596802>
- Kallio, H., Pietilä, A., Johnson, M. & Kangasniemi, M.** (2016b) Systematic methodological review: Developing a framework for a qualitative semi-structured interview guide. *Journal of Advanced Nursing* 72 (12), 2954–2965.
<https://doi.org/10.1111/jan.13031>
- Lahtinen, M., Ruohomäki, V. & Reijula, K.** (2015) Uudet toimistotyöympäristöt ja tilamuutosprosessit. *Työelämän tutkimus* 13 (1), 72–78.
- Lund, R. & Tienari, J.** (2019) Passion, care and eros in the gendered neoliberal university. *Organization* 26 (1), 98–121.
<https://doi.org/10.1177/1350508418805283>
- Opetusministeriö** (2007) Teknillisen korkeakoulun, Helsingin kauppakorkeakoulun ja taideteollisen korkeakoulun yhdistyminen uudeksi yliopistoksi. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2007/16. Helsinki: Opetusministeriö.
- Proshansky, H. M., Fabian, A. K. & Kaminoff, R.** (1983) Place-identity: Physical world socialization of the self. *Journal of Environmental Psychology* 3 (1), 57–83. [https://doi.org/10.1016/S0272-4944\(83\)80021-8](https://doi.org/10.1016/S0272-4944(83)80021-8)

- Riketta, M.** (2005) Organizational identification: A meta-analysis. *Journal of Vocational Behavior* 66 (2), 358–384. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2004.05.005>
- Rooney, D., Paulsen, N., Callan, V., Brabant, M., Gallois, C. & Jones, E.** (2010) A new role for place identity in managing organizational change. *Management Communication Quarterly* 24 (1), 44–73. <https://doi.org/10.1177/0893318909351434>
- Ruohomäki, V., Lahtinen, M. & Sirola, P.** (2017) Työympäristömuutos, monitilatoimiston toimivuus ja henkilöstön hyvinvointi. *Työelämän tutkimus* 15 (2), 108–133.
- Sousa, C., de Nijs, W. & Hendriks, P.** (2010) Secrets of the beehive: Performance management in university research organizations. *Human Relations* 63 (9), 1439–1460. <https://doi.org/10.1177/0018726709357083>
- Stedman, R.** (2002) Toward a social psychology of place: Predicting behavior from place-based cognitions, attitude, and identity. *Environment and Behavior* 34 (5), 561–581. <https://doi.org/10.1177/0013916502034005001>
- Tajfel, H. & Turner, J.** (1979) An integrative theory of intergroup conflict. Teoksessa W. Austin & S. Worschel (toim.) *The social psychology of intergroup relations*. Monterey: Brooks/Cole, 33–47.
- Teeri, T.** (2010) Maailmanluokan yliopiston rakennustelineet. *Kanava* 6/2010, 19–23.
- Teerikangas, S. & Very, P.** (2006) The culture–performance relationship in M&A: From yes/no to how. *British Management Journal* 17 (S1), 31–48. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8551.2006.00477.x>
- Tienari, J., Aula, H.-M. & Aarrevaara, T.** (2016) Built to be excellent? The Aalto University merger in Finland. *European Journal of Higher Education* 6 (1), 25–40. <https://doi.org/10.1080/21568235.2015.1099454>
- Tienari, J. & Vaara, E.** (2016) Identity construction in mergers and acquisitions: A discursive sensemaking perspective. Teoksessa M. Pratt, M. Schultz, B. Ashforth & D. Ravasi (toim.) *The Oxford handbook of organizational identity*. Oxford: Oxford University Press, 455–473.
- Tomperi, T.** (toim.) (2009) *Akateeminen kysymys? Yliopistolain kritiikki ja kiista uudesta yliopistosta*. Tampere: Vastapaino.

- Twigger-Ross, C. & Uzzell, D.** (1996) Place and identity processes. *Journal of Environmental Psychology* 16 (3), 205–220. <https://doi.org/10.1006/jevp.1996.0017>
- Van Knippenberg, D. & Van Schie, E. C.** (2000) Foci and correlates of organizational identification. *Journal of Occupational and Organizational Psychology* 73 (2), 137–147. <https://doi.org/10.1348/096317900166949>
- Van Leeuwen, E., Van Knippenberg, D. & Ellemers, N.** (2003) Continuing and changing group identities: The effects of merging on social identification and ingroup bias. *Personality and Social Psychology Bulletin* 29 (6), 679–690. <https://doi.org/10.1177/0146167203029006001>
- Välimaa, J.** (2007) Tie huippuyliopistoksi – koulutuspoliittisen keskustelun analyysia. *Tieteessä tapahtuu* 25 (5), 5–10.
- Willmott, H.** (1995) Managing the academics: Commodification and control in the development of university education in the U.K. *Human Relations* 48 (9), 993–1027. <https://doi.org/10.1177/001872679504800902>
- Ylijoki, O.-H.** (2005) Academic nostalgia: A narrative approach to academic work. *Human Relations* 58 (5), 555–576. <https://doi.org/10.1177/0018726705055963>
- Ylijoki, O.-H. & Ursin, J.** (2013) The construction of academic identity in the changes of Finnish higher education. *Studies in Higher Education* 38 (8), 1135–1149. <https://doi.org/10.1080/03075079.2013.833036>

Marko Hakonen & Janne Tienari

A view to the merger: Aalto University, the campus move, and identity

In this article, we examine how the place-based and social identities of academics are construed in a move of campus that is a part of a university merger. We shed light on this complicated process by studying the move of Aalto University School of Business from Etu-Töölö in Helsinki to Otaniemi in Espoo. Interactions of place and social identity in organisational change – here, in an organisation undergoing a merger and a move of premises – have passed unnoticed in extant research. We introduce a new construct to the study of identities: the concept of 'view', which relates to the layering of different types of identities of individuals. Our core finding is that place-based and social identities intertwine in more complex ways than earlier research has indicated. We argue that the 'view' relating to individuals' contextually bound histories helps us to understand these relations. Hence, we bring new elements into discussions on academic identities in universities undergoing change.